

Sygn. akt II AKa 44/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 12 marca 2014 r.

Sąd Apelacyjny we Wrocławiu w II Wydziale Karnym w składzie:

Przewodniczący:	SSA Andrzej Krawiec (spr.)
Sędziowie:	SSA Andrzej Kot SSO del. do SA Robert Bednarczyk
Protokolant:	Anna Dziurzyńska

przy udziale prokuratora Prokuratury Apelacyjnej Urszuli Piwowarczyk - Strugały

po rozpoznaniu w dniu 12 marca 2014 r.

sprawy z wniosku **M. W., T. Ż., Z. Ż., B. Ż. i E. G.**

o odszkodowanie i zadośćuczynienie za internowanie A. Ż.

na skutek apelacji wniesionej przez wnioskodawców

od wyroku Sądu Okręgowego w Legnicy

z dnia 22 listopada 2013 r. sygn. akt III Ko 102/13

I. zmienia zaskarżony wyrok w ten sposób, że zasądza od Skarbu Państwa na rzecz wnioskodawców: M. W., T. Ż., Z. Ż., B. Ż. i E. G. tytułem zadośćuczynienia za internowanie A. Ż. od dnia 13 grudnia 1981 r. do dnia 26 lutego 1982 r. dodatkowo po 2.000 zł dla każdego z nich, z ustawowymi odsetkami od daty prawomocności wyroku,

II. w pozostałej części zaskarżony wyrok utrzymuje w mocy,

III. stwierdza, że koszty postępowania odwoławczego ponosi Skarb Państwa.

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy w Legnicy wyrokiem z dnia 22 listopada 2013 r. zasądził od Skarbu Państwa na rzecz wnioskodawców M. W., T. Ż., Z. Ż., B. Ż. i E. G. po 2.000 zł tytułem zadośćuczynienia za internowanie A. Ż. w okresie od 13 grudnia 1981 r. do 26 lutego 1982 r. wraz z ustawowymi odsetkami od daty prawomocności wyroku.

Dalej idące roszczenie oddalił.

Kosztami postępowania obciążył Skarb Państwa.

Wyrok powyższy zaskarżył pełnomocnik wnioskodawców, zarzucając (dosłowny cytat):

„1. zarzut błędu w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę wyroku, a mający wpływ na jego treść polegający na ustaleniu, iż kwota po 2000 zł przyznana wnioskodawcom tytułem zadośćuczynienia w związku z internowaniem A. Ż. jest kwotą adekwatną do doznanej krzywdy w sytuacji, gdy Sąd Okręgowy pominął przy czynieniu ustaleń faktycznych będących podstawą wydanego orzeczenia w zakresie wysokości zadośćuczynienia okoliczności związane ze znacznym pogorszeniem stanu zdrowia internowanego (schorzeniami układu oddechowego – astmy oskrzelowej będącej następstwem przebytego przewlekłego zapalenia oskrzeli w ośrodku odosobnienia) tj. schorzeniami górnych dróg oddechowych w trakcie internowania, co było bezpośrednią przyczyną dalszego rozstroju zdrowia i skutkowało przyznaniem prawa do renty inwalidzkiej z dniem 17 listopada 1982 r. ponawianej kolejnymi orzeczeniami uniemożliwiając wykonywanie prac związanych z prowadzeniem specjalistycznego gospodarstwa oraz w niedostatecznym stopniu rozważył szereg okoliczności związanych z intensywnością represji stosowanych wobec internowanego, zwłaszcza faktu szykanowania go przez dłuższy okres pomimo wyjątkowo trudnej sytuacji rodzinnej i stanu zdrowia po internowaniu, a także stwierdzając, że dalszy rozstrój zdrowia tj. związany z astmą oskrzelowa nie jest wynikiem internowania, gdy do takiej tezy potrzebna jest wiedza specjalna w postaci powołania opinii biegłego lekarza sądowego z zakresu pulmonologii.

2. błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę wyroku mający wpływ na jego treść i wysokość zasądzonego zadośćuczynienia poprzez przyjęcie wbrew zgromadzonemu w sprawie materiałowi dowodowemu, że szkany w postaci licznych przesłuchiwań oraz przeszukań, których doznał wnioskodawca A. Ż. po internowaniu, a także pogorszeniu stanu zdrowia związane ze schorzeniami górnych dróg oddechowych, tj. stwierdzeniem astmy oskrzelowej, co skutkowało przyznaniem prawa do renty inwalidzkiej z dniem 17 listopada 1982 r. ponawianej kolejnymi orzeczeniami uniemożliwiające wykonywanie pracy zawodowej jak i prac związanych z prowadzeniem specjalistycznego gospodarstwa internowanego nie były konsekwencją internowania.

3. błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę wyroku mający wpływ na jego treść i wysokość zasądzonego zadośćuczynienia poprzez przyjęcie wbrew zgromadzonemu w sprawie materiałowi dowodowemu, iż z pobytem w ośrodkach odosobnienia A. Ż. w związku z internowaniem nie wiązały się żadne dolegliwości zdrowotne, które nie były bezpośrednią przyczyną dalszego rozstroju zdrowia internowanego w sytuacji gdy A. Ż. przed internowaniem znajdował się w dobrej kondycji fizycznej pracując zarobkowo w tym w gospodarstwie specjalistycznym, a w czasie internowania nie był leczony na choroby układu oddechowego, tj. przewlekłe zapalenie oskrzeli, w których to ośrodkach internowania istniały ciężkie warunki sanitarne, co skutkowało rozstrojem zdrowia internowanego któremu nie udzielono przerwy w internowaniu celem umożliwienia podjęcia leczenia, a nadto pozbawiono stałego kontaktu z rodziną w tym okolicznościami zatrzymania, co samo w sobie stanowiło znaczne dolegliwości zdrowotne psychiczne jak i fizyczne.

4. obrazę przepisów postępowania, która miała wpływ na treść wyroku art. 4 k.p.k., 7 k.p.k., 440 k.p.k., wynikająca z wadliwego rozważenia wszystkich okoliczności sprawy i pominięcia innych w szczególności związanych ze stanem zdrowia internowanego, okolicznościami zatrzymania i represjami po zwolnieniu z internowania oraz utratą dochodów z prowadzonego gospodarstwa specjalistycznego, co ostatecznie przesądziło o nieprawidłowej ocenie wysokości świadczeń zasądzonych na rzecz wnioskodawców oraz braku przyznania odszkodowania, a także polegającą na przekroczeniu prawa do swobodnej oceny dowodów.

5. błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę wyroku który miał wpływ na jego treść przez przyjęcie, że nie przysługuje odszkodowanie za poniesioną szkodę w postaci utraty dochodów z tytułu prowadzonego gospodarstwa specjalistycznego, gdyż nie wykazano takiej szkody pomimo prowadzenia gospodarstwa specjalistycznego przez internowanego, z którego przychody stanowiły istotne źródło utrzymania rodziny, a których to dochodów został pozbawiony z uwagi na brak możliwości prowadzenia tego gospodarstwa”.

Podnosząc wskazane zarzuty apelujący wniósł o „zmianę wyroku w zaskarżonej części poprzez zasądzenie od Skarbu Państwa na rzecz wnioskodawców M. W., T. Ż., Z. Ż., B. Ż., E. G. nadto kwot po 2.000 zł tytułem zadośćuczynienia

oraz kwot po 1.000 zł tytułem odszkodowania za internowanie A. Ż.; ewentualnie o uchylenie wyroku w zaskarżonej części i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji”.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje.

Apelacja zasługuje częściowo na uwzględnienie, a to w zakresie kwestionującym wysokość zasądzonego na rzecz wnioskodawców zadośćuczynienia. Zgodzić należy się ze stanowiskiem apelującego, że Sąd I instancji ustalając wysokość należnego wnioskodawcom zadośćuczynienia zbagatelizował stan zdrowia A. Ż. w czasie internowania.

Sąd Okręgowy wywodzi w omawianej kwestii na stronie 12 uzasadnienia orzeczenia, że (cyt.) „Odnosząc się do stanu zdrowia A. Ż. w czasie pobytu w Areszcie Śledczym w O. i Ośrodku (...) w G. Sąd mimo, iż miał na względzie fakt rozstroju jego zdrowia, to jednak nie uznał, że rozstrój zdrowia w okresie internowania był bezpośrednią przyczyną dalszego rozstroju zdrowia po zwolnieniu z ośrodka odosobnienia. Podnoszona przez wnioskodawców kwestia nie leczonego w trakcie internowania zapalenia oskrzeli A. Ż. i dalszych tego następstw, nie została w toku postępowania udowodniona. A. Ż. przed osadzeniem w Areszcie Śledczym w O. chorował na gruźlicę (k. 13 akt IPN Wr 30/307), co potwierdziła T. Ż. (k. 70). Zdaniem Sądu gruźlica mogła mieć wpływ na stan zdrowia A. Ż.”.

Sąd Okręgowy analizując dotyczącą A. Ż. dokumentację lekarską podniósł, że wynika z niej, iż przed internowaniem chorował on na gruźlicę (k.13 akt IPN Wr 30/307), co zdaniem tegoż Sądu mogło mieć wpływ na późniejszy stan jego zdrowia (str. 12 in fine uzasadnienia orzeczenia). Sąd ten odwołując się w tym zakresie do dokumentu w postaci „Książeczki zdrowia internowanego” nie dostrzegł jednak, że poza widniejącym w niej zapisem, iż A. Ż. w latach 1975-1976 chorował na gruźlicę (str. 1 książeczki) znajduje się też zapis z dnia 17 grudnia 1981 r. o treści (cyt.) „Świsty i furczenia w lewym płucu” (str. 3 in principio książeczki). Zmiany w płucach A. Ż. potwierdza znajdujący się w książeczce zdrowia wynik badania rtg z 18.12.1981 r.

Analiza dalszej części wskazanej książeczki prowadzi do wniosku, że pomimo stwierdzonych u A. Ż. wyraźnych zmian w płucach, świadczących o rozwijającej się chorobie, nie został on poddany w czasie internowania żadnemu leczeniu (brak jest jakichkolwiek zapisów w „Książeczce zdrowia internowanego” na ten temat).

Powyższa okoliczność – wbrew twierdzeniu Sądu meriti – potwierdza to co zeznała w omawianym zakresie T. Ż.. Podczas rozprawy w dniu 22 listopada 2013 r. zeznała ona, iż (cyt.) „Wiem, że jak go (A. Ż. – przyp. SA) zabrali, to miał zapalenie oskrzeli ... **Dalej nie był leczony** i jak wrócił z internowania, to dalej wywiązała się astma z tego” (k.70).

Dokumenty lekarskie zawarte w aktach niniejszej sprawy wskazują, że w dniu 17 listopada 1982 r. (a więc po upływie blisko 9 miesięcy od opuszczenia ośrodka internowania w G.) A. Ż. został zaliczony do drugiej grupy inwalidzkiej i aż do śmierci w dniu 23 października 1993 r. chorował na płuca.

Nie trzeba posiadać wiadomości specjalnych aby ustalić, że tak wyraźne zmiany w płucach (stwierdzone 17 grudnia 1981 r.) jak opisano to w „Książeczce zdrowia internowanego”, świadczyły o poważnej chorobie A. Ż. w czasie internowania. Z powołanego dokumentu nie wynika przy tym, aby A. Ż. mimo rozwijającej się choroby był poddany w czasie internowania leczeniu. W związku z tym zasadnie można przyjąć, że pobyt A. Ż. w ośrodkach odosobnienia podczas trwającej i nieleczonej choroby wpłynął negatywnie na stan jego zdrowia. Miało to swoje dalsze konsekwencje związane z postępującą u niego chorobą płuc po okresie internowania.

W tym stanie rzeczy, mając na uwadze powyższe, Sąd Apelacyjny podzielił stanowisko autora apelacji, że Sąd I instancji bezzasadnie uznał, iż fakt internowania nie miał wpływu na pogorszenie stanu zdrowia A. Ż.. Z tego względu Sąd Apelacyjny zmienił zaskarżony wyrok w ten sposób, że zgodnie z wnioskiem apelującego zasądził dodatkowo tytułem zadośćuczynienia od Skarbu Państwa na rzecz wnioskodawców M. W., T. Ż., Z. Ż., B. Ż. i E. G. po 2.000 zł z ustawowymi odsetkami od daty prawomocności wyroku. W związku z tym łączne zadośćuczynienie zasądzone od Skarbu Państwa na rzecz wymienionych wnioskodawców wynosi obecnie po 4.000 zł.

Nie zasługuje natomiast na uwzględnienie apelacja w zakresie dotyczącym odszkodowania. Sąd Okręgowy w sposób przekonujący uzasadnił swoje stanowisko w tej kwestii, prawidłowo wywodząc, że wnioskodawcy nie wykazali związku przyczynowego pomiędzy internowaniem A. Ż. a szkodą związaną z prowadzeniem gospodarstwa rolnego (str. 9 – 10 uzasadnienia orzeczenia). Należy tu zauważyć, że w ową działalność gospodarczą były też zaangażowane inne osoby z rodziny A. Ż., w związku z czym fakt jego niezbyt długiej nieobecności (od 13 grudnia 1981 r. do 26 lutego 1982 r.) nie mógł wpłynąć na sytuację wspomnianego gospodarstwa rolnego (będącego wówczas pod opieką innych członków jego rodziny – vide k. 70). Z tych względów w tej części zaskarżony wyrok oddalający roszczenie wnioskodawców został utrzymany w mocy.

Orzeczenie o kosztach postępowania odwoławczego opiera się o art. 13 ustawy z 23 lutego 1991 r.